

Nasrėnuose vykusioje Lietuvos klotimo teatrų krivūlėje „Po klevu didžiuoju“ žemaičiai demonstravo bendrystę ir susiklausymą

Danutė MUKIENĖ

2026-aisiais minime Žemaičių vyskupo Motiejaus Valančiaus (1801–1875) gimimo 225-ąsias metines. Lietuvos Respublikos Seimas 2021 m. gegužės 13 d. nutarimu Nr. XIV-315 šiuos metus paskelbė Motiejaus Valančiaus metais, 2024 m. Lietuvos Vyriausybė patvirtino M. Valančiaus metų minėjimo renginių planą, į kurį kartu su kitomis numatytomis įgyvendinti priemonėmis yra įtrauktas ir Nasrėnuose veikiančio Kretingos muziejaus filialo Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtinės muziejaus projektas „Lietuvos klotimo teatrų krivūlė“.

Kretingos muziejus jau rugpjūčio pradžios paskelbė, kad tradicinė Lietuvos klotimo teatrų krivūlė „Po klevu didžiuoju“ Nasrėnuose vyks rugpjūčio 22–23 dienomis, kad jos metu „savo talentais džiugins mėgėjų teatrai iš įvairių Lietuvos regionų ir Punsko lietuvių kultūros namų, tradicinių amatų meistrai, muzikantai bei visi, kuriems

svarbi gyvoji lietuvių kultūros tradicija. Renginyse Nasrėnuose nuo 1999 metų puoselėjamą klotimo teatro švenčių tradiciją.

Šiomet ši iniciatyva išaugo į visos Lietuvos masto renginį, subūrusį skirtingų regionų teatro bendruomenes, kūrėjus ir žiūrovus. [...]. Ankstesnių metų krivūlių renginiai liudija, kad jie padeda išlaikyti Vyskupo Motiejaus Valančiaus sodybą kaip gyvą, pulsuojančią tautinio paveldo erdvę, telkia bendruomenę, krašto klotimo teatro mėgėjus ir mylėtojus“. Muziejus taip pat pažymėjo, kad „Klotimo teatras – vienas savčiausių Lietuvos mėgėjų teatro reiškinių, gimęs

Motiejaus Valančiaus gimtinės muziejaus informacinė rodyklė ir šio muziejaus simboliu tapusi Vytauto Majoro sukurta skulptūra „Palangos Juzė“. D. Mukienės nuotraukos

Renginių metu Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtinės sodybą puošė plakatai, kuriuose buvo pateikta svarbiausia informacija apie Nasrėnuose jau trečią dešimtmetį vykstančių klotimo teatrų krivūlių tradiciją. D. Mukienės nuotraukos

kaimo bendruomenėse ir iki šiol išlaikęs gyvą ryšį su lietuvių kalba, papročiais bei vietos žmonių gyvenimo istorijomis. Lietuvos klotimo teatrų krivūlė „Po klevu didžiuoju“ siekia ne tik pristatyti šią tradiciją plačiajai visuomenei, bet ir tapti skirtingų kartų, regionų bei teatro bendruomenių susitikimo vieta. Klotimo teatras – tai ne tik spektaklis. Tai gyvas bendruomenės susitikimas, kuriame susipina teatras, muzika, amatai ir lietuviškos tradicijos. Renginių ves kraštiečių, renginių ir televizijos laidų vedėja, folkloro dainininkė ir atlikėja, etnomuzikologė, etninės kultūros puoselėtoja, nematerialiojo kultūros paveldo specialistė, humanitarinių mokslų daktarė Loreta Sungailienė.“

Šiai krivūlei rengtasi itin atsakingai. Muziejus kartu su rajono valdžia iš anksto pasirūpino, kad kursuotų papildomas autobusus, kuriuo krivūlės žiūrovai galėtų atvažiuoti į renginius, o jiems pasibaigus, grįžtų atgal. Buvo atspausdinta ir žiūrovams skirta krivūlės renginių programa, M.Valančiaus gimtoji sodyba papuošta plakatais, kuriuose įtaigiai pateikta svarbiausia informacija apie Nasrėnuose vykstančių klotimo teatrų krivūlių istoriją ir tradicijas. Į renginį buvo pakviestas būrys Žemaitijos tautodailininkų, amatininkų, kulinarinio paveldo puoselėtojų, gaminančių ir populiariančių auten-

(Nukelta į 19 p.)

Vyskupo Motiejaus Valančiaus batelis, parodos „Aksominis žingsnis“ atidarymo akimirka ir M. Valančiaus kailiniai Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtinės muziejaus ekspozicijoje. D. Mukienės nuotraukos

Nasrėnuose vykusioje Lietuvos klijimo teatrų krivūlėje „Po klevu didžiuoju“ žemaičiai demonstravo bendrystę ir susiklausymą

(Atkelta iš p. 9)

tiškus žemaičių virtuvės valgius. Sodyboje pastatyta laikina scena, skirta spektakliams, kuriuos buvo numatyta rodyti lauke, neseniai renovuotame kluone taip pat parengta teatrų pasirodymams skirta scena, kieme iškilo keletas laikinų palapinių, pastogių, būtinų kitoms masinio renginio reikmėms.

Krivulės išvakarėse į Nasrėnus buvo atvežtas beičia išeksponuotas ne vieną dešimtmetį Kretingos muziejaus fonduose saugotas, neseniai restauratorių konservuotas Vyskupo M. Valančiaus batelis (42 dydžio medžiaginis batas), kuris šiemet jau buvo eksponuojamas Kretingoje ir Varniuose. Kaip skelbia muziejus, šis „XIX a. rankų darbo aksomo batelis – pontifikalinė sandalija ir šilkinė kojine buvo iškilmingos vyskupo liturginės aprangos dalis. Batelis gausiai dekoruotas aukso spalvos metalo gijomis siuvinėtais augaliniais ornamentais, cekinais ir karoliukais, Tokias sandalijas vyskupai avėdavo per iškilmingas Mišias kartu su liturginėmis kojineis. [...]“.

Festivalio pirmąją dieną pagrindinėje muziejaus ekspozicijoje buvo išeksponuoti ir vyskupo M. Valančiaus kailiniai. Juos, kaip ir batelį, gimtojoje vyskupo sodyboje bus galimybė pamatyti iki šių metų pabaigos.

Kaip ir buvo planuota, abi krivulės dienas žiūrovus džiugino įvairaus žanro spektakliai. Juos pristatė Jurbarko, Raseinių, Kretingos, Rokiškio, Telšių, Margionių ir Punsko lietuvių kultūros namų mėgėjų teatrai. Kai kurie spektakliai buvo vaidinami aktorių gimtąja tarme. Šeštadienio vakare muzikos gerbėjus jaukiu akustiniu koncertu nudžiugino itin nuoširdžiai su žiūrovais bendravusi grupė „Kūjeliai“.

Vyko ir Klaipėdos lėlių teatro edukacijos vaikams, tradicinių amatų ir kulinarinio paveldo mugė, vieno eksponato (minėto vyskupo M. Valančiaus batelio) parodos „Aksominis žingsnis. Sugrįžimas į gimtinę“ atidarymas.

Net ir siaučiant audrai savo kūrybingumu ir meistriškumu stebino Kretingos rajono kultūros centro Šukės skyriaus folkloro ansamblis „Šokupis“ (vadovas Alvydas Vozgirdas)

Vyksta edukacinis užsiėmimas.
D. Mukienės nuotraukos

Gal tas Kukutis visai niekuo dėtas?

Taigi, viskas, kas buvo planuota, vyko ir įvyko, tačiau kaip ir kokiomis sąlygomis bei kiek susikaupimo, gebėjimo rasti išeitį, kilus renginio planus stipriai išderinusiai gamtos stichijai, prireikė

(Nukelta į 20 p.)

Scenoje – Raseinių rajono kultūros centro mėgėjų teatras „Braižas“ (režisierė Jolanta Šimaitienė). L. Sungailienės nuotraukos

jų organizatoriams ir dalyviams, – jau kita kalba.

Ši teatrų krivulė Nasrėnuose buvo ištis neeilinė. Artėjant jai vis labiau nerimo kėlė būsimų orų prognozės. Su kiekviena diena vis tamsesni debesys artėjo prie Lietuvos. Niekas nesitikėjo audros, bet ir jai Nasrėnuose buvo ruošiamasi, – jei merks lietus ir teatrai neturės galimybės vaidinti sodyboje pastatytoje lauko estradoje, visus spektaklius buvo numatyta vaidinti praktiškai jau baigtame renovuoti kluone, kuriam neseniai net naujas skiedrų stogas buvo uždengtas. Sodyboje daug žalumos, senų, galingų medžių, neatsitiktinai ir pati krivulė pavadinta

„Po klevu didžiuoju“. Tuos medžius neseniai gamtos specialistai apžiūrėjo, įvertino jų būklę. Lyg tai viskas gerai, grėsmės jie, anot tikrintojų, nekėlė...

Šeštadienio ryte prasidėjusi audra vis nerimo, nieko gero neprognozavo ir meteorologai, tad daugelyje Lietuvos vietų iš anksto planuoti renginiai buvo atšaukiami. Nasrėnuose, pradėjus rinktis teatrų kolektyvams, buvo nutarta, krivulės renginių neatšaukti, tik visus šeštadieniui suplanuotus spektaklius rodyti tam pritaikytame kluone. Į jį visi atvykusieji buvo pakviesti muziejaus pagrindinėje ekspozicijoje atidarius vieno eksponato parodą

Audra prie kūdros augusį senąjį sodybos uosį įveikė ir nubloškė ant ką tik renovuoto kluono stogo. D. Mukienės nuotraukos

Scenoje – Jurbarko kultūros centro Konstantino Glinskio teatras (vadovė Danutė Samienė). L. Sungailienės nuotraukos

„Aksominis žingsnis“. Pirmieji į sceną pakilo šaunusis Kretingos rajono kultūros centro Šukės skyriaus folkloro ansamblio „Šokupis“ (vadovas Alvydas Vozgirdas) dalyviai, parodę nuotaikingą, pagal M. Valančių sukurta muzikinę programą „Palangos Juzė“. Vykstant šiam pasirodymui, audra ėmė vis labiau įsismarkauti. Vėjas užavo, lenkė medžius ir laužė jų šakas, pradėjo griaudėti perkūnija, žaibuoti, sustiprėjo lietus ir vėjo gūsiai. Na o kai scenoje Šukės folkloro kolektyvo narius pakeitė Raseinių rajono kultūros centro mėgėjų teatras „Braižas“ (režisierė Jolanta Šimaitienė), į krivulę atvežęs pagal Marcelijaus Martinaičio poemą „Kukučio baladės“ sukurta spektaklį „Kokia laimė gyventi ir būt gyvam savaime“, ir jis įpusėjo savo vaidinimą, jau atrodė, kad vėjas kiek rimsta, tačiau staiga sužaubavo, vėjas vėl sužė ir... perkūno griausmą palydėjo stiprus smūgis į kluono stogą – ant pastato užgriuvo šalia, prie pat nedidelės kūdros augęs senas uosis. Stogas, kluono balkiai sutratėjo, tačiau atlaikė, tik

ant grindų pabiro smulkios skiedrų nuolaužos, didelės uosio šakos užtvėrė išėjimą iš kluono. Salėje buvusiems teatralams ir žiūrovams buvo šiek tiek išgąščio, tačiau nei sužeistų, nei panikuojančių nesimatė. Vyrams pavyko atverti duris. Įpusėjęs spektaklis buvo nutrauktas, teatralai ir žiūrovai išėjo iš kluono. Greit atvykę į pagalbą iškviesti ugniagesiai supjaustė nulūžusį uosį ir pašalino jo šakas nuo pažeisto kluono stogo. Pastatas atrodė gana stabilus, nors keliose vietose pro stoge atsiradusias skylės vanduo ir varvėjo, tad buvo nutarta spektaklius tęsti. Tada scenoje, kaip ir buvo numatyta krivulės programoje, įsikūrė Jurbarko kultūros centro Konstantino Glinskio teatro (vadovė Danutė Samienė) trupė, į Nasrėnus atvežusi vaikams skirtą muzikinę pasaką „Trivainėlis“.

Siaučiant audrai vaikų tarp žiūrovų nebuvo daug, gerokai kluone jau buvo sumažėję ir kitų scenos meno gerbėjų, bet ištvermingiausi, didžiausi krivulės gerbėjai jiems skirtų vietų neapleido. Ir tik tada, kai pasibaigus spektakliui, atvyko rajono meras Antanas Kalnius, Kretingos muziejaus direktorius Romandas Žiubrys, saugumo specialistai, kai ji kluono pastatą apžiūrėjo, buvo prieita išvados, kad tęsti krivulės renginius kluone yra nesaugu. Tada organizatoriams greitai reikėjo rasti išeitį, ką daryti toliau. Atsakymo laukė ne tik gamtos stichijos neišsigandę žiūrovai, bet ir į Nasrėnus jau atvykęs kaip tik tą pavakarę pagal Vidą Bladykaitę kūrybą sukurta spektaklį „Žantukai“ turėjęs rodyti Punsko lietuvių kultūros namų klostimo teatras (režisierė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė). Nepakoncercavusi keliauti atgal nesiruošė ir muzikinė grupė „Kūjeliai“, kitos dienos spektakliui kluone jau buvo pradėjusi ruoštis Rokiškio kultūros centro liaudies teatro trupė (režisierė Neringa Danienė), į krivulę atvežusi spektaklį „Svetima žemė“. Išeitį pasiūlė netoli muziejaus esančioje Stasio kaimo sodyboje įsikūrę punskiečiai. Čia, jaukioje pirtelėje, kurioje yra nedidelė salikė, jie visus pakvietė į savo itin įtaigų, nuotaikingą spektaklį. Po jų scenoje pasirodė grupė „Kūjeliai“, visus žiūrovus sužavėjusi savo nuoširdumu, betarpiškumu ir į koncertą įtraukusi muzikalius, puikiai šokančius Punsko teatro jaunuosius aktorius. Žiūrovai buvo sužavėti.

Taip baigėsi pirmoji tikru išbandymu krivulės organizatoriams ir žiūrovams bei šventėje dalyvavusiems teatralams tapusi diena. Na o sekmadienis...

Sekmadienis buvo puikus. Stoją giedra, iš po debesų pasirodė saulė, (Nukelta į 22 p.)

Salantų (Kretingos r.) kultūros namų scenoje vaidina Rokiškio kultūros centro liaudies teatras (režisierė Neringa Danienė). L. Sungailienės nuotraukos

į sodybą lyg nieko ir nebuvę suvažiovo, sugužėjo tautodailininkai, amatininkai, edukatoriai, teatralai ir šį kartą jau viskas vyko pagal planą, tik po to, kai lauko scenoje savo itin nuotaikingą, pagal Juozą Tumą-Vaižgantą sukurtą spektaklį „Žemės ar moteries“ parodė Kretingos rajono kultūros centro Egidijaus Radžiaus teatras (režisierius Nerijus Gedminas), visi po pertraukėlės, edukacinių užsiėmimų buvo pakvieti į Salantų kultūros centrą, kur specialaus apšvietimo ir kitų sudėtingų techninių sprendimų reikalaujantį spektaklį „Svetima žemė“ parodė Rokiškio kultūros centro liaudies teatras. Čia į spektaklį susirinko pilnutėlė salė žiūrovų. Dalis jų

atvyko iš Nasrėnų, kiti – iš pačių Salantų, net Skuodo, kitų netolimų gyvenviečių. Suveikė visagalis internetas. Kaip bebūtų keista, jei šeštadienį daugelyje rajonų, net ir esančių toliau nuo mūsų Lietuvos pajūrio, Žemaitijos, stipriam vėjui nutraukus elektros linijų laidus, išsikrovus telekomunikacinių įrenginių baterijoms, interneto ryšys nutrūko, neliko galimybių naudotis ir mobiliaisiais telefonais, Kretingos rajone daugelyje vietų sekmadienį internetas, mobilus telefono ryšys veikė pusėtinai, tad internete paskelbtą muziejinių informaciją, kad rokiškėnų spektaklis bus rodomas Salantuose, gyventojus pasiekė. Stiprią šio krašto žmonių bendrystę, susiklausymą parodė ir tas faktas, kad atostogose buvę Salantų kultūros centro darbuotojai, šeštadienio vakarą gavę žinią, kad Nasrėnų muziejininkams reikia pagalbos, sutiko nutraukti savo atostogas, paruošti salę žiūrovams ir sudaryti sąlygas čia vaidinti Rokiškio kultūros centro liaudies teatrui. Taigi, jautrus, daugelį net ir ašaras nubraukti privertęs,

Iš kairės: scena iš Punsco lietuvių kultūros namų klotimo teatro spektaklio „Žantukai“ (režisierė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė); „Kūjelių“ ir Punsco jaunimo akustinio koncerto akimirka. L. Sungailienės nuotraukos

Antrąją krivulės dieną žiūrovų netrūko. D. Mukienės nuotrauka; koncertuoja grupė „Kūjeliai“. L. Sungailienės nuotrauka

skaudžią pokario metų, tremčių istoriją priminęs spektaklis įvyko. Vėliau šventė tęsėsi Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtinės sodyboje. Vėliau sužavėjo pagal Gabrielės. Petkevičaitės-Bitės ir Žemaitės

pjesę „Velnias spąstuose“ sukurtas, žemaičių kalba vaidinamas Telšių Žemaitės dramos teatro spektaklis „Vėina kėima pablūdėmā“ (režisierius Do-
(Nukelta į 24 p.)

Kretingos rajono kultūros centro Egidijaus Radžiaus teatras nudžiugino pagal Juozą Tumą-Vaižgantą sukurtu spektakliu „Žemės ar moteries“ (režisierius Nerijus Gedminas)

Pagal Gabrielės. Petkevičaitės-Bitės ir Žemaitės pjesę „Velnias spąstuose“ sukurtą spektaklį „Vėina kėima pablūdėmā“ (režisierius Donatas Žilinskas) vaidina Telšių dramos teatro aktoriai.
D. Mukienės nuotraukos

natas Žilinskas), bei scenoje dzūkiškai vaidinęs Margionių klotimo teatras (režisierė Rimutė Avižinienė), į Nasrėnus atvežęs pagal Juozą Gaidį suktą tragikomediją „Ašarų pakalnė“.

Abi dienas, nors krivūlėje ši kartą daug vaikų ir nebuvo, netrūko judesio ir sodyboje esančiame edukacijoms skirtame pastate (renovuotame buvusiam tvarte). Čia Klaipėdos lėlių teatras vedė vaikams skirtus edukacinius užsiėmimus „Lėlinės dirbtuvėlės“ ir „Lėlių teatro magija“, kuriuose dalyvavo ir suaugusieji.

Spektakliams pasibaigus, krivūlės „Po klevu didžiųjų“ uždarymo metu šaunioji muziejaus vedėja Rasa Balsevičienė padėkojo visiems jame dalyvavusiems teatrams, edukatoriams, renginio rėmėjams (Lietuvos kultūros tarybai, Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, Kretingos rajono savivaldybei ir kt.), tautodailininkams, amatininkams, kulinarinio paveldo puoselėtojams, krivūlės renginių vedėjai.

Lietuvos klotimo teatrų

Scenoje – pagal Gabrielės Petkevičaitės-Bitės ir Žemaitės pjesę „Vėina spąstuose“ suktame spektaklyje „Vėina kėima pablūdėmā“ (režisierius Donatas Žilinskas) vaidinę Telšių Žemaitės dramos teatro aktoriai. D. Mukienės nuotrauka

Margionių klotimo teatras krivūlėje nudžiugino Nasrėnus suvaidinęs pagal Juozą Gaidį suktą muzikinę tragikomediją „Ašarų pakalnė“ (režisierė Rimutė Avižinienė). D. Mukienės nuotrauka

Antrąją krivūlės dieną buvo galima išmokyti ir kaip greitai ant žarijų išsikepti gardžius pyragėlius. D. Mukienės nuotrauka

Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtinės sodybos fragmentai. D. Mukienės nuotraukos

2026-ųjų metų krivulė „Po didžiuoju klevu“ Nasrėnuose pasibaigė, bet, kaip sakė šio renginio organizatoriai, jų tradicija čia bus tęsiama ir toliau. Norisi tikėti, kad rajono valdžia ras galimybių suremontuoti per audrą nukentėjusį M. Valančiaus gimtosios sodybos kluoną, gamtosaugininkai atsakingiau vertins tokiose senose sodybose, šalia bendruomenių naudojamų pastatų augančių didelių, siautėjant audroms galinčių nugriūti nedžių būklę ir... daugiau bent jau Nasrėnuose nekils tokių problemų, kokių čia buvo ši kartą ir kad M. Martinaičio Kukutis daugiau krivulės organizatorių, jos dalyvių negąsdins ir žalos nepridarys.

O gal tas Kukutis čia ir visai niekuo dėtas?..

Meno ženklai Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtinės sodyboje

Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtąją sodybą puošia medžio ir akmens skulptūros. Daugiausiai jų čia įkurdinta 1997–2011 metais. Skulptūrų autoriai jomis siekė įamžinti M. Valančiaus tėvus, istorinius 1831 ir 1863 metų sukilimus, vyskupo švietėjišką bei organizacinę veiklą, jo puoselėtą blaivybės sąjūdį, pasipriešinimą lietuviškos spaudos draudimui, parašytą grožinės literatūros kūrinių personažus. Skulptūras sukūrė žymūs Žemaitijos tautodailininkai.

Vytauto Majoro autorystei priklauso prie kelio stovinti, muziejaus simboliu tapusi 1970 m. sukurta monumentali skulptūra „Palangos Juzė“ (Juozapas

Viskontas). Skulptūra jau yra du kartus restauruota (1987 m. ir 2007 m.), gražiai atrodo.

Kretingiškis skulptoriaus Raimundas Puškorius iškalė skulptūrą „Angeliukas“ bei sukūrė meninę muziejaus iškabą ir skulptūrą, skirtą vyskupo tėvams (Mykolui Julijonui ir Onai Valančiams) atminti.

Sodyboje gražiai įkomponuota ir kito kretingiško – Adolfo Andriejaus Vilucko – skulptūra, skirta istorinių 1831 m. ir 1863 m. sukilimų ir jų dalyvių atminimui įamžinti.

Liudas Ruginis sodybą papuošė skulptūra, skirta Motiejaus Valančiaus švietėjiškai veiklai.

Savo kūriniu (gražia medžio skulptūra) Steponas Žiubrys pagerbė gimtuosius vyskupo Nasrėnus.

Gedimino ir Rasos Staškauskų autorystei priklauso skulptūra „Knygnešys“, kuria įamžinti vyskupo nuopelnai skleidžiant lietuvišką žodį lietuviškos spaudos draudimo laikotarpiu, organizuojant blaivybės sąjūdį.

Savo sukurtoje skulptūroje tautodailininkas Alfonsas Skiezigilas (jaunesnysis) pavaizdavo M. Valančiaus leidinio „Vaikų knygelė“ literatūrinius personažus „Mikė Melagėlis“ ir „Guvus Vincė“. Šis menininkas yra ir muziejaus informacinės rodyklės bei bulvės atsiradimo ir paplitimo Žemaitijoje istorijai įamžinti skirtos, 2006 m. sukurtos, šalia sodybos gyvenamojo pastato pastatytos skulptūros „Bulvei Žemaitijoje“ autorius (idėją sukurti šią skulptūrą pasiūlė Skuodo krašto tautodailininkas, žurnalistas, knygų autorius Juozas Vyšniauskas.